

Hvězda Hitlerovy
propagandy
Leni Riefenstahlová
a olympiáda v Berlíně

Diktátorova múza

NIGEL FARNDALÉ

Píše se rok 1933 a Evropa tají dech:
Hitler upevňuje svou moc a začíná se
připravovat olympiáda v Berlíně.
Kim je atlet sponzorovaný britskými
fašisty, Alun odhodlaný komunist,
Connie rebelka z nejvyšších kruhů
a Leni... kdo je vlastně Leni?
Emancipovaná umělkyně, či
cílevědomá přísluhovačka nacismu?
Do života všech už brzy zasáhne
historie.

*„Román bohatý na historické detaily,
tíhu dějin ovšem nese s lehkostí.
Příběh, který stylem vyprávění
připomíná Francouzovu milenku,
s přirozenou elegancí propojuje
přítomnost a minulost. Dnes, kdy
ultrapravice opět posiluje a ohrožuje
naši demokracii, tento román až
nepříjemně předjímá možný vývoj.“*

– The Irish Independent

Nigel Farndale
DIKTÁTOROVA MÚZA

Nigel Farndale

DIKTÁTOROVA MÚZA

Přeložil Zdík Dušek

metafora

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Copyright © Nigel Farndale, 2021

First published as *The Dictator's Muse* in 2021 by Doubleday, an imprint of Transworld Publishers. Transworld Publishers is part of the Penguin Random House group of companies.

Translation © Zdík Dušek 2021

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2021

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-595-1 (ePub)

ISBN 978-80-7625-594-4 (pdf)

ISBN 978-80-7625-203-5 (print)

Pro Mary

*Je skutečný problém sehnat o Riefenstahlové pravdivá fakta.
Moje sekundární zdroje se mohou i ve třech bodech mýlit,
ale pořád jsou spolehlivější než její vlastní tvrzení.*

Susan Sontagová v reakci na kritiku svého eseje
Fascinating Fascism vydaného roku 1975
v *New York Review of Books*

*Nic nevyryje vzpomínku do paměti tak silně
jako přání na ni zapomenout.*

Michel de Montaigne

ČASOVÁ POSLOUPNOST

7. 6. 1934: sjezd Britské unie fašistů v londýnské Olympii

5. až 10. 9. 1934: 6. sjezd NSDAP (norimberský sjezd)

1. až 16. 8. 1936: Olympijské hry v Berlíně

4. 10. 1936: bitva o Cable Street

9. až 10. 11. 1938: Křišťálová noc

VÝBĚR Z FILMOGRAFIE LENI RIEFENSTAHLOVÉ

1932: *Das blaue Licht* (*Modré světlo*)

1933: *Der Sieg des Glaubens* (*Vítězství víry*)

1935: *Tag der Freiheit: Unsere Wehrmacht* (*Den svobody:
Naše armáda*)

1935: *Triumph des Willens* (*Triumf vůle*)

1938: *Olympia – Fest der Völker* (*Olympia – Přehlídka národů*)

ČÁST PRVNÍ

1

*Zima 2005,
někde v Bavorsku*

Když se Sigrun Meierová pokusila podruhé zavřít dveře auta, vycítila, že ji někdo pozoruje. Nešlo o nic víc než šimravý pocit v zátylku, ale vyvolal v ní nervozitu a ostražitost. Uvědomila si, že dveře nejdou zavřít kvůli vytaženému bezpečnostnímu pásu. Když ho zastrkovala dovnitř, vlastní pohyby jí připadaly strojené, jako by se hrávala výstup před neviditelným divákem.

Teprve pak k tomu domu vzhlédla. Byl ze dřeva a skla, měl těžkou, mírně šikmou střechu a široké, podepřené okapy čnějící v pravých úhlech z průčelí. Posuvné skleněné dveře se stopami od prachu a deště vedly na balkon v prvním patře. Zvenku nic neprozrazovalo totožnost ani proslulost poslední obyvatelky, ale budova působila ve studeném ranním slunci opuštěně a nepatřičně.

Dům na břehu Starnberského jezera se od Sigruniny poslední návštěvy před třemi lety v den jejích devětaadvacátých narozenin nezměnil. Při té vzpomínce ji zasáhly výčitky svědomí. Neříkala svému příteli Dieterovi tak úplně pravdu, když mu tvrdila, že neví přesně, kde leží Pöcking, ani když dodala: „Vím, že je to někde v Bavorsku.“ Nechtěla mu prozrazovat, nakolik ji Leni Riefenstahlová ve skutečnosti fascinuje. Její zájem pramenil částečně už z dětství, kdy jí na smrt nemocná matka

věnovala k narozeninám knihu o berlínských olympijských hrách v roce 1936. Dieter by to celkem pochopitelně považoval za podivné.

Po obou stranách prosklených vchodových dveří stály fíky v terakotových květináčích jako hlídací psi varující návštěvníky, aby se raději nepřibližovali. Aniž by z nich Sigrun spustila oči, stiskla přívěšek na klíčích. Neslyšela zvuk zamykání auta, tak se k němu Sigrun se zaklením otočila a zmáčkla tlačítko znovu. Tentokrát světla zablikala a ozvalo se známé pípání. Tenká bílá pokrývka, která se na jeho střeše přes noc vytvořila, zůstávala na místě, tvořil ji spíš led než sníh.

Odhodlaně sevřela kabelku a vykročila ke vchodovým dveřím. „Hlídacích psů“ si nevšímala a obešla kaluž rozbředlého sněhu. Než zaklepala, zkontrolovala svůj odraz ve skle a stáhla si vlasy do volného uzlu. Jejich kaštanově hnědá barva působila v bledém zimním světle přirozeně, na rozdíl od světle červených ozdobných proužků. Odpovídaly nicméně její rtence. Ten odstín měla v oblíbené žena, která se pro Sigrun v uplynulém desetiletí stala hlavním námětem akademického výzkumu i přízrakem, jenž ji strašil ve snech.

Zalitovala, že si vzala koženou bundu, džínovou sukni, silné vlněné legíny a motorkářské kozačky. Ani svůdný tmavý lak na nehty, prsten na palci a vytetovaný nápis v sanskrtu na zápěstí nedělaly ten správný dojem. Přitom tuhle práci potřebovala.

„Očekávala jste něco takového?“

Sigrun mimoděk o půl kroku couvla a otočila se. Na příjezdové cestě necelé dva metry od ní stál muž ve středním věku. Jeho formální oděv – trojdílný oblek s hedvábným kapesníčkem v náprsní kapse – ještě prohluboval její dojem, že se neoblékla patřičně.

„Promiňte,“ omluvil se muž nosovým hlasem. Od úst mu ve studeném vzduchu stoupala pára. „Nechtěl jsem

vás polekat. Jsem Wilhelm Becker, mluvili jsme spolu po telefonu. Děkuju, že jste přijela z takové dálky.“ Potřásl si rukama. Ta jeho připomínala vlhké těsto. „Už jste někdy navštívila Pöcking?“

Sigrun se usmála a zároveň zavrtěla hlavou – jedno gesto jako by rušilo to druhé.

„Očekávala jste něco takového?“ Hovořil s bavorským přízvukem.

„Kde... Vy jste na mě čekal v tom autě?“ Sigrun ukázala na olivově zelené audi zaparkované na opačné straně ulice.

„Ano. Nejspíš jsem mohl počkat uvnitř, ale...“

Ale co? Sigrun napadlo, jestli se nebojí, že by měl v domě zůstat sám.

„Tak představovala jste si to takhle?“ naléhal Becker.

„Myslíte ten dům?“ Sigrun se na něj znovu podívala.

„Nevím, co jsem si představovala.“ Zastrčila si vlasy za ucho. „Jak dlouho tu žila?“

„To nevíme jistě. Pár let? Půl století?“ Usmál se. Úsměv byl v rozporu s chladem v jeho malých očích za silnými čočkami brýlí. „Zemřela ve věku sto jedna let.“

„Já vím,“ přikývla Sigrun s náznakem netrpělivosti.

Vypadalo to, že Becker si její rozpaky užívá. Budil dojem, že tenhle okamžik si předem nacvičoval. Možná ho vzrušovalo vodit sem návštěvníky a sledovat jejich reakci, když nasávali atmosféru a uspokojovali svou morbidní zvědavost. „Všechno zůstalo tak, jak to tu nechala,“ dodal, přistoupil ke dveřím a na chrastícím svazku hledal správný klíč. „Dům je jako muzeum a taky tak zůstane, dokud se synovci, neteře a vzdálení bratrance nepřestanou hašteřit a nějak se nedohodnou.“

Becker ustoupil ke straně, aby mohla vejít jako první, ale Sigrun zůstala stát a jen nahlížela dovnitř. Průvan od dveří zvedl prach, který teď líně vířil nad perským kobercem vybledlým od slunce. Nábytek v předsíni za-

krývaly bílé plachty: připomínal děti, které si hrají na duchy.

Sigrun znovu pocítila mravenčení, tentokrát na spáncích. Sama nechápala, proč se zdráhá vstoupit, šlo spíš o pocit než vědomé rozhodnutí. Jako by vejít dál znamenalo, že ji Leni vtáhne do děje, jemuž se vyhýbala. Zároveň jí však připadalo, že se na tuhle chvíli připravovala celý život. Každý zdánlivě náhodný čin, každé zdánlivě svobodné rozhodnutí vedlo k této chvíli, jako by vůbec neměla na vybranou.

Becker si odkašlal. Sigrun se narovnala, vešla dovnitř a zhluboka se nadechla. Ve vzduchu visel nakyslý pach, který připomínal sražené mléko nebo kočičí krmivo. Předšň skutečně vypadala jako muzeum či svatyně s totemy dlouhého života žitého naplno, od horolezeckého cepínu po africkou kmenovou masku pověšenou nad dvěma zkříženými oštěpy. Nejcennější exponáty však byly odvezeny a uskladněny v trezorech. Na tapetě se daly rozeznat vybledlé obdélníky a jediným obrazem, který tu zůstal, byl zarámovaný certifikát ke Zlaté medaili za snímek *Triumf vůle* udělené na Světové výstavě v Paříži v roce 1937. Téměř sedmdesát let po jeho vzniku bylo promítání toho filmu v Německu stále nezákonné.

Sigrun nahlédla do prvních dveří a spatřila místnost, která vypadala jako salonek. Věvodila mu kožená křesla měděné barvy ve stylu 70. let 20. století rozmístěná kolem stolku, na němž byly vyskládané rozměrné umělecké publikace. Na menším stolku opodál stál budík z míšeňského porcelánu, který Sigrun zatím viděla jen na fotografiích. Vykročila k němu, aby se ho dotkla, ale při pomýšlení, že se ho kdysi dotýkaly i Hitlerovy prsty – byl to z jeho strany dárek spíše ironický, protože Leni neustále chodila pozdě –, se zarazila.

Vzhledla. Z římsy visel chumel zaprášených, splasklých růžových balónků, na jejichž svráštělém gumovém